

נר שמואל

לע"נ ר' שמואל ב"ר יצחק זצ"ל

יום ראשון כ"ד באדר ב תשע"ו

שו"ת סיכום הדף היומי

מ"ל: n101@okmail.co.il פקס: 03-5709307 ניתן לקבל כל יום לתיבת מייל או לפקס.

קידושין - כ"ג

1. רבי יהודה הינדואה היה גר שאין לו יורשין, וכשנחלה בא מר זוטרא לבקרו, כשראה שעומד למות ביקש מעבדו של רבי יהודה שיחלוץ לו מנעליו ויקחם לביתו על מנת שיקנם במסירה. מדוע היה צריך למהר לקנותו?
 - א. יש אומרים שהעבד היה גדול, והקדימו מר זוטרא כדי שלא ימהר לזכות בעצמו.
 - ב. יש אומרים שהעבד היה קטן וסבר כתנא קמא בברייתא, שגם עבד קטן זוכה בעצמו בשעת מיתת רבו. [ודלא כאבא שאול בברייתא הסובר קטנים - כל המחזיק בהן זכה בהן, אף לאחר המיתה].
2. למסקנה - מה הטעם בשיטת ר' מאיר במשנתנו שהעבד קונה עצמו בכסף רק ע"י אחרים?
 - א. אביי - מדובר שלא מדעתו של העבד ולכן בשטר משתחרר רק על ידי עצמו, שהרי ר' מאיר סובר שחוב הוא לעבד ואין חבין לאדם שלא בפניו. ומה שבכסף מועיל ע"י אחרים, כיון ששונה קנין כסף, שהואיל והועיל לקנותו בעל כורחו יועיל גם לשחררו בעל כורחו. [בשטר הוא שונה, אבל המטבע הוא אחד].
 - ב. רבא - מדובר שלא מדעתו של העבד, והטעם שבכסף מועיל בעל כורחו, כיון שקבלת רבו גרמה לו, ולא האחרים חבין לו, אבל בשטר - קבלת אחרים גרמה לו.
3. לחכמים: בכסף ע"י עצמו, ומשמע לא ע"י אחרים. והרי לשיטת חכמים זכות הוא לעבד וזכין לו שלא בפניו ומדוע לא מועיל. כיצד יישבו למסקנה? כוונת חכמים בכסף - בין ע"י אחרים בין ע"י עצמו, ומה שנאמר בהמשך בשטר - ע"י אחרים ולא ע"י עצמו, היינו שיטת ר' שמעון בן אלעזר.
4. שלש מחלוקות בדבר - מה הם ג' הדעות בדין שחרור עבד כנעני?
 - א. ר' מאיר - בכסף ע"י אחרים, ואפילו שלא מדעתו ולא ע"י עצמו, שאין קנין לעבד בלא רבו. בשטר - ע"י עצמו ולא ע"י אחרים שלא מדעתו, כיון שחוב הוא לו.
 - ב. חכמים - בכסף ע"י עצמו וכ"ש ע"י אחרים כיון שזכות הוא לו, ובשטר גם ע"י עצמו כיון שגיטו וידו באין כאחד.
 - ג. ר' שמעון בן אלעזר - ע"י אחרים בין בכסף ובין בשטר כיון שזכות הוא לו, וע"י עצמו אינו יוצא בכלל בכסף כיון שאין לו קנין בלא רבו, ובשטר כיון שאין גיטו וידו באין כאחד.
 - טעמו - ג"ש 'לה לה' עבד מאשה, שרק כשהוציא את השטר לרשות שאינה של הבעל מגורשת.
5. לר' שמעון בן אלעזר שעבד אינו מקבל גיטו, האם יכול למנות שליח לקבל גיטו מיד רבו. מה פשטו?

לומדים מאשה שיכול [ולא אומרים שדווקא אשה שיכולה לקבל בעצמה יכולה גם למנות, אבל עבד שאינו יכול לקבל בעצמו אינו יכול גם למנות] והקשו - שהרי רהב"י הוכיח שהכהנים הם שלוחי רחמנא שאם הם היו שלוחי דידן, וכי יש דבר שאנו איננו יכולים לעשות והם יכולים. והנה הרי מצינו כאן שעבד אינו יכול לקבל בעצמו את הגט, אבל שליח הוא יכול למנות. ותירצו - יש לחלק ישראל אינם שייכים בתורת קורבנות כלל וכלל, אבל עבד שייך בגיטין וכדשנינו: נראין הדברים, שהעבד מקבל גיטו של חברו מיד רבו של חברו, אבל לא מיד רבו שלו.
6. שנינו שלחכמים יכול להשתחרר בעצמו בכסף שקיבל מאחרים, ולר"מ גם כסף שקיבל מאחרים הרי הוא של רבו. במה נחלקו?
 - א. להו"א - לר' מאיר אין קנין לעבד בלא רבו, ואין קנין לאשה בלא בעלה. ולרבנן יש ויש.
 - ב. רב ששת: לכולי עלמא - אין קנין, וכאן מדובר שהקנה לו אחר ע"מ שאין לרבו רשות בכסף זה, לר' מאיר: אינו מועיל, ולרבנן מועיל.
 - ג. ר' אלעזר: כשהקנו לו על מנת שאין לרבו רשות בו לכו"ע אין התנאי מועיל, וכאן מדובר שאחר הקנה לו על מנת שישתחרר בכסף זה. ר' מאיר סבר - שהתנאי אינו מועיל ורבנן סברו שכיון שלא הקנה לעבד לגמרי שהרי אינו יכול לעשות בו מה שיעשה, אין האדון זוכה, ומועיל.